

نقش خودشیفتگی حسابرسان در کاهش مدیریت سود

نشمین لطفی جو*، بهمن بنی مهد**، هاشم نیکومرام***، حمیدرضا وکیلی فرد****

چکیده

ویژگی‌های فردی حسابرسان تاثیر با اهمیتی بر کیفیت حسابرسی و کیفیت اطلاعات صورت‌های مالی دارد. هدف این مقاله بررسی رابطه میان خودشیفتگی حسابرسان و مدیریت سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد. برای این منظور نمونه‌ای شامل ۱۳۴ شرکت (۱۳۴۰ سال- شرکت) برای دوره زمانی ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ انتخاب شده‌اند. مبانی نظری و داده‌های پژوهش از طریق مطالعات کتابخانه‌ای به دست آمده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها بر اساس رگرسیون لاجستیک باینری چندمتغیره انجام شده است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که خودشیفتگی حسابرسان با مدیریت سود رابطه‌ای منفی و معنی‌دار دارد. همچنین درصد سهام متعلق به سهامداران عمده، رابطه‌ای منفی و معنی‌دار و نوع حسابرسان رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار با مدیریت سود دارد.

واژه‌های کلیدی: خودشیفتگی حسابرسان، کیفیت حسابرسی و مدیریت سود.

* دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۹/۰۴

** استاد حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۰

*** استاد حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران.

**** دانشیار حسابداری، دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران.

نویسنده مسئول: بهمن بنی مهد

dr.banimahd@gmail.com

مقدمه

خودشیفتگی یکی از ویژگی‌های رفتاری تاثیرگذار بر عملکرد افراد می‌باشد. خودشیفتگی یک ویژگی تاریک شخصیت است و افرادی که دچار آن هستند، معمولاً درباره استعداد و توانایی‌های خود اغراق می‌نمایند و به دنبال توجه و تایید دیگران هستند و انتقاد پذیر نیستند. افراد خودشیفته به دنبال نشان دادن برتری خود به دیگران هستند و می‌خواهند تا دیگران زیر سلطه آن‌ها باشند (ویز^۱ و همکاران، ۲۰۱۹). مطالعات نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر تحقیق درباره خودشیفتگی حسابرسان افزایش یافته است. طبق یافته‌های این پژوهش‌ها، یکی از ویژگی‌های شایع در میان حسابرسان خودشیفتگی می‌باشد (آکرز^۲ و همکاران، ۲۰۱۴ و امرنیک و کریج^۳، ۲۰۱۰). مطابق یافته‌های پژوهش‌های انجام شده اخیر یکی از ویژگی‌های حسابرسان که بر قضاوت و تصمیم‌گیری آنها تاثیر گذار است خودشیفتگی می‌باشد از یک طرف، افراد خودشیفته با داشتن اعتماد به نفس بالا، در تصمیم‌گیری مستقل عمل کرده و به نظر دیگران اهمیت نمی‌دهند که این مهم باعث افزایش استقلال حسابرس و به تبع آن بهبود کیفیت حسابرسی می‌شود. اما از طرف دیگر خودشیفتگی باعث بروز رفتارها و قضاوت‌های غیر اخلاقی می‌شود که نتیجه آن تنزل اخلاق حرفه‌ای و به دنبال آن کاهش کیفیت حسابرسی است (چو^۴ و همکاران، ۲۰۲۱). از طرف دیگر مدیریت سود که از سوی مدیران شرکت‌های مورد رسیدگی حسابرس انجام می‌شود، نوعی رفتار فرصت‌طلبانه می‌باشد. مطالعات در حوزه مدیریت سود نشان می‌دهد که عوامل متعددی می‌تواند بر انگیزه مدیران برای انجام مدیریت سود تاثیر گذار باشد. این انگیزه‌ها شامل انگیزه پاداش، انگیزه کاهش نسبت بدهی شرکت و کاهش هزینه‌های سیاسی شرکت می‌باشد (شکری و همکاران، ۱۳۹۱). همچنین پژوهش‌های رفتاری درباره مدیریت سود نشان می‌دهد که این پدیده متأثر از ویژگی‌های شخصیتی مدیران است. به عنوان نمونه منصور زارع و همکاران (۱۳۹۹) تایید نمودند که با افزایش خودشیفتگی مدیران، انگیزه مدیران برای مدیریت سود بیشتر می‌شود. در واقع یکی از محرک‌های رفتاری مدیران برای مدیریت سود، خودشیفتگی مدیر است. تاکنون پژوهش‌های رفتاری انجام شده بیشتر بر رفتار مدیران شرکت‌ها در انجام مدیریت سود متمرکز شده‌اند (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۷). آنچه که در پژوهش‌های گذشته مدنظر پژوهشگران قرار نگرفته نقش خودشیفتگی حسابرس در کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه

مدیران شرکت‌ها می‌باشد. از این رو، در این مقاله نویسندگان سعی دارند تا به این سوال پاسخ دهند که تا چه اندازه خودشیفتگی حسابرس می‌تواند رفتار مدیران در اعمال مدیریت سود را محدود نماید؟ هدف اصلی این پژوهش آن است تا ارتباط میان خودشیفتگی حسابرس و رفتار مدیریت سود مدیران شرکت مورد رسیدگی حسابرس را مورد بررسی قرار دهد.

مدیریت سود پدیده مهمی است که در تحقیقات حسابداری مورد توجه قرار گرفته است، زیرا سرمایه‌گذاران برای تصمیم‌گیری، رقم سود و کیفیت سود را در نظر می‌گیرند. سود یکی از منابع مهم برای ارزیابی عملکرد واحد تجاری و شاخص مهمی برای تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران می‌باشد. بنابراین سود به وسیله مدیران دستکاری می‌شود تا عملکرد شرکت را مطلوب نشان دهند. مطالعات انجام‌شده در این خصوص بیشتر از دیدگاه مدیران، مدیریت سود را مورد بررسی قرار داده‌اند، برای نمونه بذرافشان و همکاران (۱۳۹۷) خودشیفتگی مدیران را عاملی برای افزایش مدیریت سود و کاهش کیفیت سود می‌دانند. از سوی دیگر، با انجام حسابرسی، کیفیت سود مورد بررسی قرار گرفته و حسابرسان برای حفظ اعتبار حرفه‌ای خود به دنبال افزایش کیفیت حسابرسی هستند که با افزایش کیفیت حسابرسی، مدیریت سود انجام شده توسط مدیران را کشف می‌کنند (نمازی و همکاران، ۱۳۹۰). حسابرسان با توجه به مدل‌های مناسب قضاوت و تصمیم‌گیری و بر اساس مدل‌های احتمالی، مبانی روانشناسی و فرایندهای ادراکی و شناختی اقدام به قضاوت و تصمیم‌گیری می‌نمایند. اختلالات رفتاری و روانشناختی حسابرس باعث می‌شود تا او در فرایند حسابرسی، توانایی گردآوری شواهد حسابرسی کافی و اتکا پذیر را نداشته باشد. در نتیجه، حسابرس در غیاب شواهد حسابرسی کافی و اتکا پذیر، تصمیمات نادرستی را اتخاذ نموده و کیفیت حسابرسی کاهش می‌یابد (دانلی^۵ و همکاران، ۲۰۰۳).

نوآوری این تحقیق در مقایسه با تحقیقات قبلی آن است که در تحقیقات قبلی، عوامل تعیین‌کننده مدیریت سود بیشتر بر اساس ویژگی‌های موسسات حسابرسی، اعم از اندازه و بزرگی موسسه حسابرسی، تخصص حسابرس، مدت تصدی حسابرس (از جمله کرمی و همکاران، ۱۳۹۰ و رحمانی و طالب‌نیا، ۱۳۹۲ و علوی و همکاران، ۱۳۹۸) و هم‌چنین ویژگی‌های صاحبکار مثلاً ویژگی‌های شخصیتی مدیران، اندازه شرکت، ریسک مالی،

سودآوری و... (از جمله مرادزاده فرد، ۱۳۸۸ و تقوی و همکاران، ۱۳۸۹) بررسی و آزمون شده است. به بیان دیگر، ویژگی‌های روانشناختی حسابرس در مدیریت سود مورد توجه قرار نگرفته است. دستاوردها و ارزش افزوده علمی این مقاله را می‌توان به صورت زیر بیان نمود:

اولاً یافته‌های این پژوهش می‌تواند موجب بسط و گسترش مطالعات رفتاری در حوزه قضاوت و تصمیم‌گیری در حسابرسی گردد و می‌تواند شکاف مربوط به ارتباط بین رشته‌ای بین حسابرسی و روانشناسی را تا حدودی بر طرف نماید. ثانیاً شواهد این پژوهش، اطلاعات سودمندی از سطح خودشیفتگی حسابرسان در اختیار موسسات حسابرسی، سیاست‌گذاران و قانون‌گذاران حرفه حسابرسی قرار دهد. این موضوع می‌تواند آن‌ها را در هنگام انتخاب و آموزش حسابرسان و تدوین دستورالعمل‌های مربوطه یاری دهد. در ادامه، مبانی نظری تحقیق، روش‌شناسی و یافته‌های تحقیق ارائه می‌شود.

مبانی نظری و فرضیه‌ها

خودشیفتگی حسابرس و مدیریت سود

مدیریت سود عبارت است از انتخاب رویه‌های حسابداری توسط مدیریت واحد تجاری تا این که به واسطه این انتخاب، به اهداف خاصی نایل آید. مهم‌ترین انگیزه‌های مدیران برای مدیریت سود را می‌توان انگیزه دریافت پاداش بیشتر، کاهش نسبت بدهی، کاهش هزینه‌های سیاسی نام‌برد (اسکات، ۲۰۰۹). خودشیفتگی نوعی سوگیری شناختی است که اثرات متفاوتی بر قضاوت و تصمیم‌گیری فرد دارد. خودشیفتگی، در برخی موارد موجب می‌شود تا تصمیم‌گیری افراد دچار خطا گردد. اعتماد به نفس بالای افراد خودشیفته، باعث می‌شود تا آن‌ها تصمیمات مخاطره‌آمیزی را اتخاذ کنند و در پی آن متضرر شوند. از سوی دیگر، افراد خودشیفته در قضاوت و تصمیم‌گیری مستقل عمل می‌کنند. به بیان دیگر افراد خودشیفته در هنگام تصمیم‌گیری، کمتر تحت تأثیر باورها و اطلاعات دیگران قرار می‌گیرند، ترکیبی از بی‌توجهی آنها به اطلاعات خارجی و برتری طلبی آن‌ها، از مزیت‌های خودشیفته‌ها در موقعیت‌های تصمیم‌گیری است (برن و ورثی، ۲۰۱۳). بر اساس آنچه که گفته شد خودشیفتگی شرکای حسابرسی می‌تواند اثرات متفاوتی بر اظهار نظر حسابرس و در نتیجه بر کیفیت حسابرسی داشته باشد. از یک سو،

حسابرسانی که از درجه بالایی از خودشیفتگی برخوردار هستند، سعی دارند تا با ارائه خدمات با کیفیت حسابرسی شهرت خود را در حرفه حسابرسی ارتقا بخشند. خودشیفته‌ها معمولاً خودمحور هستند و نظرات دیگران را قبول ندارند. از این رو، حسابرسانی که این ویژگی را دارند کمتر متقاعد می‌شوند تا کیفیت پایین صورتهای مالی شرکت مورد رسیدگی را بپذیرند، آنها تلاش بیشتری می‌نمایند تا اشتباهات حسابداری را شناسایی و بر رفع آن اشتباهات، پافشاری می‌کنند. این موضوع باعث خواهد شد تا مدیریت سود کاهش یابد و در نتیجه کیفیت حسابرسی افزایش پیدا کند. اما از سوی دیگر، ویژگی خودشیفتگی حسابرس می‌تواند اثرات منفی بر کیفیت حسابرسی نیز داشته باشد. به این شکل که مدیران و شرکای حسابرسی که دارای ویژگی خودشیفتگی بالایی هستند، ممکن است، در فرایند قضاوت و تصمیم‌گیری به نظرات و اطلاعات سایر اعضای گروه حسابرسی بی‌توجه باشند و آن را بی‌اهمیت بدانند. این موضوع کشف تقلب و تحریف‌های حسابداری توسط اعضای تیم را تحت الشعاع خود قرار می‌دهد و تحریف‌های حسابداری افزایش‌دهنده سود افزایش می‌یابد و در نتیجه کیفیت حسابرسی کاهش خواهد یافت. همچنین، مطالعات در حوزه اخلاق نشان داده است که یکی از پیامدهای افراد خودشیفته عدم رعایت اخلاق است، از این رو، انتظار بر آن است که افراد خودشیفته اخلاق حرفه‌ای از جمله استقلال را رعایت ننمایند. این امر به نوبه خود بر اظهار نظر حسابرس و در نتیجه بر روش‌های افزایش سود توسط مدیران شرکت‌ها تاثیر مثبت می‌گذارد (چو^۴ و همکاران، ۲۰۱۳).

تا کادا^۷ و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند خودشیفتگی شریک حسابرسی رابطه منفی با مدیریت سود دارد. همچنین هرگاه در تیم حسابرسی بیش از یک شریک خودشیفته وجود داشته باشد، در آن صورت این موضوع می‌تواند بیش‌نمایی سود توسط مدیریت شرکت را محدود نماید. نتایج پژوهش لطفی‌جو و همکاران (۱۴۰۲) نیز نشان می‌دهد خودشیفتگی حسابرس با اظهار نظر مقبول حسابرسی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. به عقیده آنها اگر گزارش مقبول حسابرسی را ناشی از پذیرش اصلاحات تحمیل‌شده حسابرس بر صاحبکار بدانیم؛ در آن صورت می‌توان گفت خودشیفتگی حسابرس تاثیر مثبتی بر کیفیت حسابرسی دارد.

در مطالعات قبلی عوامل تعیین‌کننده مدیریت سود بیشتر از دیدگاه کمی و بر اساس ویژگی‌های واحد تجاری، مدیریت واحد تجاری و ویژگی‌های موسسه حسابرسی مورد

بررسی قرار گرفته است (کرمی و همکاران، ۱۳۹۰؛ رحمانی و طالب نیا، ۱۳۹۲؛ علوی و همکاران، ۱۳۹۸؛ مرادزاده فرد، ۱۳۸۸؛ تقوی و همکاران، ۱۳۸۹). آن چه که در پژوهش قبلی مورد توجه پژوهشگران قرار نگرفته و می‌توان آن را به عنوان خلاء تحقیقاتی عنوان نمود آن است که تاکنون ویژگی روانشناختی حسابرس به ویژه خودشیفتگی حسابرس و ارتباط آن با مدیریت سود مورد بررسی قرار نگرفته است. از این رو، بر اساس آن چه که درباره رابطه میان خودشیفتگی حسابرس و کیفیت حسابرسی و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی در بالا گفته شد، فرضیه پژوهش به صورت زیر نوشته می‌شود:

فرضیه: خودشیفتگی شریک حسابرسی با مدیریت سود رابطه معنی‌دار و منفی دارد.

پیشینه تجربی

یکی از ویژگی‌های رفتاری انسان، خودشیفتگی است که افراد با داشتن این ویژگی احساس خود برتر بینی داشته و نیاز به توجه و تایید و تحسین دیگران دارند. افراد خودشیفته بسیار با انگیزه بوده و در تلاش هستند تا توانایی‌های خود را بهبود بخشند و موفقیت‌های بیشتری کسب کنند. آن‌ها از پذیرش نظرات دیگران امتناع ورزیده و نظر خود را بر دیگران تحمیل می‌کنند (آکرمن و دانلان، ۲۰۱۳). مطالعات انجام شده درباره خودشیفتگی مدیران در متون حسابداری نشان می‌دهد که رابطه ای مثبت و معنی‌دار بین خودشیفتگی مدیران و مدیریت سود فرصت طلبانه وجود دارد (منصور زارع و همکاران، ۱۳۹۹). در پژوهشی دیگر، پژوهشگران دریافتند خودشیفتگی مدیران موجب افزایش مدیریت سود به منظور پاداش بیشتر می‌گردد و این موضوع بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیری منفی می‌گذارد (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۷) نتایج پژوهش پوترا و استیوان^۹ (۲۰۲۴) نشان می‌دهد مدیران عامل با خودشیفتگی بالا در مقایسه با دیگران خود را بیشتر درگیر مدیریت سود تعهدی و واقعی می‌نمایند. هم چنین پژوهش تاروس و کوریر^{۱۰} (۲۰۲۳) تایید می‌نماید که با افزایش استقلال هیئت مدیره، مدت تصدی هیئت مدیره و اندازه هیئت مدیره، مدیریت سود واقعی کاهش می‌یابد. این در حالی است که هرگاه رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل یک نفر باشد، مدیریت سود واقعی افزایش خواهد یافت. علاوه بر این، نتایج آنها نشان داد خودشیفتگی مدیر عامل، می‌تواند بر رابطه بین دوگانگی وظایف مدیرعامل و مدیریت سود واقعی تأثیر مثبت بگذارد.

اسکو و جمالی (۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان تأثیر توانایی مدیریت بر ارتباط بین کیفیت

حسابرسی و مدیریت سود به نتیجه رسیدند که کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود تاثیر معناداری دارد و توانایی مدیریت رابطه بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند. علیزادگان و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که انواع تیپ‌های شخصیتی حسابرسان، با قضاوت آن‌ها در کشف تقلب، رابطه مثبت و معنی‌داری دارد. به عقیده آن‌ها شخصیت می‌تواند بر تمایل حسابرسان در جستجوی اطلاعات و کشف تقلب تاثیرگذار باشد. خردیار و همکاران (۱۴۰۰) در بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصیتی بر تعارض حسابرس با نقش واسطه‌ای جنسیت دریافتند روان‌رنجوری رابطه معنادار و منفی، و برونگرایی رابطه معنادار و مثبت با تعارض میان حسابرس و مدیریت صاحبکار دارد و جنسیت نقش تعدیلگر در رابطه میان برونگرایی حسابرس و تعارض با مدیریت صاحبکار دارد. هم‌چنین مردان برونگرا نسبت به زنان برون‌گرا، بیشتر دچار تعارض با مدیریت صاحبکار می‌شوند. کریمی و همکاران (۱۴۰۰) به ارزیابی تاثیر سوگیری‌های روانشناختی فردی و ابعاد شخصیتی حسابرسان بر کیفیت حسابرسی پرداختند. آن‌ها نشان دادند سوگیری‌های اطمینان بیش از حد، خوش‌بینی و تحمل ابهام و ابعاد شخصیتی برونگرایی و مسئولیت‌پذیری اثر قابل توجهی بر کیفیت حسابرسی دارد، اما ابعاد شخصیتی شامل روان‌رنجوری، انعطاف‌پذیری، توافق‌پذیری تاثیر بر کیفیت حسابرسی ندارد. صفرزاده و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی تاثیر تیپ شخصیتی بر کیفیت حسابرسی در حسابرسان شاغل در دیوان محاسبات کشور به نتیجه رسیدند که نوع شخصیت حسابرسان بر کیفیت حسابرسی آن‌ها تاثیرگذار است و از میان انواع شخصیت، نوع قراردادی بیشترین و نوع جستجوگر کمترین تاثیر را بر کیفیت حسابرسی دارد.

غلامرضایی و حسنی (۱۳۹۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که میان اختلالات شخصیتی حسابرسان و تردید حرفه‌ای آن‌ها رابطه منفی وجود دارد و اختلالات شخصیتی با معیار درک میان فردی تردید حرفه‌ای بیشترین رابطه منفی را دارد. صفرزاده و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان تاثیر تیپ شخصیتی بر کیفیت حسابرسی در حسابرسان دیوان محاسبات کشور، به این نتیجه رسیدند که نوع شخصیت حسابرسان بر کیفیت حسابرسی آنان موثر است و از میان تیپ‌های شخصیتی، تیپ شخصیتی قراردادی و تیپ شخصیتی جستجوگر به ترتیب بیشترین و کمترین تاثیر را بر کیفیت حسابرسی دارند. اما، جنسیت حسابرس رابطه بین تیپ شخصیتی و کیفیت حسابرسی را تعدیل نکرده است. احمدزاده و

همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان دادند رابطه معنی‌داری بین رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی و ابعاد پنجگانه شخصیت یعنی روان‌رنجوری، برونگرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و وجدان کاری وجود دارد.

چن^{۱۱} و همکاران (۲۰۲۳) دریافتند ویژگی شخصیتی برون‌گرایی با کیفیت حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری دارد. به عقیده او استخدام و بکارگیری افراد با ویژگی برون‌گرایی می‌تواند عملکرد کاری حساب‌رسان و در نتیجه قضاوت و کیفیت حسابرسی را بهبود دهد. صالحی و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند بین ویژگی‌های حساب‌رس (مدت تصدی، حق الزحمه و تخصص) و خوانایی گزارش حسابرسی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. علاوه بر این، متغیرهای خودشیفتگی، اعتماد به نفس و تغییر اجباری حساب‌رس با خوانایی گزارش حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری دارند. فرانسیس^{۱۲} (۲۰۲۳) معتقد است ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی شریکی که تیم حسابرسی را هدایت می‌کند به همان اندازه در ارزیابی کیفیت حسابرسی مهم است که اندازه موسسه حسابرسی و تعداد کارکنان حرفه‌ای مهم است. ساماگایو و فلیسیو^{۱۳} (۲۰۲۲) در پژوهشی تأثیر شخصیت حساب‌رس بر کیفیت حسابرسی را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش آن‌ها دریافتند که ویژگی‌های توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی و گشودگی به طور مثبت با تردید حرفه‌ای حساب‌رسان و در نتیجه با کیفیت حسابرسی رابطه معنی‌داری دارد. اما وظیفه‌شناسی و روان‌رنجوری تأثیری منفی و معنی‌دار با کیفیت حسابرسی دارد. پیپر^{۱۴} (۲۰۲۲) نتیجه می‌گیرد که ویژگی‌های شخصیتی تأثیر با اهمیتی بر عملکرد شغلی افراد می‌گذارند. به نظر او، ویژگی‌هایی که تأثیر مستقیم بر عملکرد شغلی دارند شامل توافق‌پذیری، برون‌گرایی، خودشیفتگی، ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی است. کامران^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۲) اعتقاد دارند که ویژگی‌های شرکای حسابرسی در توضیح تغییرات در قضاوت حساب‌رس و هم‌چنین قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی، ویژگی‌های مهمی هستند. کرکهف^{۱۶} و همکاران (۲۰۲۲) طی یک بررسی دریافتند خودشیفتگی شرکای حسابرسی رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار با حق الزحمه حسابرسی دارد. هم‌چنین آن‌ها نشان دادند شرکایی که خودشیفتگی بالایی دارند، معمولاً درباره عدم تداوم فعالیت، اظهار نظر بیشتری انجام می‌دهند و قضاوت محافظه‌کارانه‌تری در مقایسه با سایر شرکای حسابرسی دارند. چو^۴ و همکاران (۲۰۲۱) با استفاده از اندازه‌امضای شریک در گزارش‌های حسابرسی دریافتند که کیفیت حسابرسی با خودشیفتگی

شریک افزایش می‌یابد. آن‌ها نشان دادند تغییرات در کیفیت حسابرسی ارتباط مثبت و معنی‌داری با تغییرات در خودشیفتگی شریک حسابرسی دارد. نتایج آن‌ها تایید می‌نماید که خودشیفتگی شریک، کیفیت حسابرسی را عمدتاً از طریق افزایش استقلال حسابرس، به جای شایستگی حسابرس، بهبود می‌بخشد. جانسون^{۱۷} و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند خودشیفتگی حسابرس، عاملی مهم در ارزیابی ریسک تقلب است. آن‌ها دریافتند هرگاه مدیر مالی دارای خودشیفتگی کلامی بالا باشد، حسابرسان خودشیفته، ریسک تقلب را پایین ارزیابی می‌کنند. هم چنین بی تفاوتی اخلاقی تاثیر منفی و معنی‌دار بر ارزیابی حسابرس از ریسک تقلب دارد.

جنسن^{۱۸} و همکاران (۲۰۲۱) دریافتند که خودشیفتگی شرکای حسابرسی به طور معنی‌داری بیشتر از سایر حسابرس‌ها است و این موضوع باعث شده است تا شرکای حسابرسی، تردید حرفه‌ای بیشتری در مقایسه با سایرین داشته باشند. به عقیده چرج^{۱۹} و همکاران (۲۰۲۰) شرکای خودشیفته در حرفه حسابرسی معمولاً نسبت به پنهان کردن اطلاعات از سوی صاحبکار که می‌تواند مانع تصمیم‌گیری‌های گزارش‌دهی آنها شود، حساس‌تر هستند. هم چنین از آنجایی که افراد خودشیفته، ماهیت رقابتی دارند، بنابراین حسابرسان خودشیفته کارایی بیشتری در مقایسه با سایر حسابرسان دارند. نویکا^{۲۰} و همکاران (۲۰۱۶) دریافتند که قصور حسابرس در گزارش‌گری مالی می‌تواند به شدت اعتبار یک حسابرس را خدشه‌دار کند و ریسک دعاوی حقوقی و قضایی علیه حسابرس را افزایش دهد. بنابراین شرکای خودشیفته به منظور کاهش ریسک مذکور، انگیزه‌های قوی برای انجام حسابرسی با کیفیت بالا دارند. نتایج پژوهش رونان و لویز^{۲۱} (۲۰۲۰) نشان می‌دهد که خودشیفتگی حسابرس رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار با تردید حرفه‌ای او دارد. به عقیده آن‌ها، خودشیفتگی باعث می‌شود تا عزت نفس و توانایی پرسشگری حسابرس را افزایش یابد. اما دو ویژگی دیگر تاریک شخصیت یعنی ماکیاولیسم و جامعه‌ستیزی تاثیر معنی‌داری بر تردید حرفه‌ای ندارند.

روش‌شناسی

پژوهش حاضر با توجه به ماهیت آن، از نوع پژوهش کاربردی و از نظر روش در زمره پژوهش‌های توصیفی-همبستگی می‌باشد. مبانی نظری و داده‌های پژوهش از طریق

مطالعات کتابخانه‌ای بدست آمده است. از آنجایی که این پژوهش در یک محیط واقعی یعنی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران انجام شده است، این پژوهش یک مطالعه میدانی نیز محسوب می‌شود. آزمون فرضیه‌های تحقیق بر اساس رگرسیون لاجستیک باینری به کمک نرم افزار SPSS شماره ۲۶ انجام شده و جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران است. دوره زمانی پژوهش یک دوره ده ساله بین سالهای 1391 الی 1400 می باشد. تعداد ۱۳۴ شرکت و در نهایت ۱۳۴۰ سال شرکت مشاهده به عنوان داده گزارش‌های مالی سالیانه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران به روش غربالگری جمع آوری و مورد آزمون قرار گرفته اند. جدول ۱ نحوه انتخاب نمونه آماری پژوهش را نشان می‌دهد:

جدول ۱: تعیین نمونه آماری

تعداد شرکت	شرح
۴۵۸۰	کل سال - شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار و فرابورس در سال ۱۳۹۸
(۱۲۴۰)	سال شرکت‌هایی که پایان سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند نیست
(۷۲۰)	سال شرکت‌های بیمه، سرمایه‌گذاری و هلدینگ و بانک‌ها
(۳۵۰)	سال شرکت‌هایی که طی دوره پژوهش به بورس وارد شده‌اند
(۳۷۰)	سال شرکت‌هایی که در دوره زمانی پژوهش از بورس حذف شده‌اند (توقف نماد)
(۵۶۰)	سال شرکت‌هایی که اطلاعات آنها در دوره زمانی پژوهش در دسترس نبوده است
۱۳۴۰	تعداد نمونه آماری (سال شرکت)

مدل پژوهش به منظور آزمون رابطه میان خودشیفتگی حسابرس و اظهار نظر مقبول حسابرسی به صورت رابطه ۱ نوشته می‌شود:

رابطه ۱

$$EM_{it} = a_0 + a_1 Aud-Narcissism_{it} + a_2 Size_{it} + a_3 Lev_{it} + a_4 OE_{it} + a_5 Loss_{it} + a_6 Aud-type_{it} + a_7 Industry_{it} + \varepsilon$$

که در آن :

EM = نشان دهنده مدیریت سود می باشد که برای اندازه گیری آن از مدل کوتاری و همکاران (۲۰۰۵) استفاده شده است. بعد از محاسبه خطای مدل، مقادیر بالاتر از چارک سوم (یعنی مدیریت سود بالا) با مقدار یک و غیر از آن با مقدار صفر در نظر گرفته شده است :

$$TACC_{it} = a_0 + a_1 1/TA_{it} + a_2 (\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) + a_3 PPE_{it} + a_4 ROA_{it} + \varepsilon$$

$TACC$ نماینده ی کل اقلام تعهدی، $1/TA$ بیانگر تقسیم عدد ۱ بر جمع کل دارایی های ابتدای سال، ΔREV تغییرات کل در آمد فروش سال جاری نسبت به سال قبل، ΔREC نشان دهنده ی تغییرات حساب ها و اسناد دریافتنی سال جاری نسبت به سال قبل، PPE بیانگر جمع دارایی های ثابت (املاک، ماشین آلات و تجهیزات) به صورت ناخالص (قبل از کسر استهلاک انباشته)، ROA نشان دهنده بازده دارایی ها (نسبت سود خالص به جمع دارایی ها) و ε بیانگر خطای مدل می باشد.

Aud-Narcissism = خودشیفتگی حسابرس است. این متغیر بر اساس میانگین اندازه امضای حسابرس اول و دوم اندازه گیری می شود. امضای حسابرس از گزارش های حسابرسی صورتهای مالی استخراج شده است. در اطراف هر امضا مستطیلی کشیده شد و مساحت آن بر اساس نرم افزار Image.J اندازه گیری گردید. سپس از مساحت هر امضاء لگاریتم طبیعی گرفته شد. در علم روانشناسی افرادی که خود را مهم می پندارند و خودشیفته، مغرور، متکبر و به دنبال تسلط بر دیگران هستند، معمولاً امضای آن ها اندازه بزرگی دارد. در پژوهش های روانشناسی ابتدا از طریق پرسشنامه سطح خودشیفتگی افراد اندازه گیری و سپس همبستگی آن با اندازه امضای افراد مورد مطالعه، مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این مطالعات نشان دادند که همبستگی معنی دار و شدیدی میان اندازه امضاء و سطح خودشیفتگی افراد وجود دارد. به عقیده روانشناسان، افرادی که امضای بزرگ تر و یا امضای خاصی دارند به دنبال آن هستند تا خود را متمایز از دیگران نشان دهند. بنابراین امضاء می تواند نشانه ای از نوع شخصیت فرد باشد (زویگنهفت و مارلو^{۲۲}، ۱۹۷ و یورگنسن^{۲۳}، ۱۹۷۷). در پژوهش های حسابداری و حسابرسی نیز از امضای مدیران و حسابرسان به عنوان نشانه ای از خودشیفتگی استفاده شده است (هم^{۲۴} و همکاران، ۲۰۱۸؛

چو^۴ و همکاران، ۲۰۲۱ و بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۷).

Size = اندازه شرکت مورد رسیدگی حسابرس، که از طریق لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌ها اندازه گیری می‌شود.

Lev = ریسک مالی شرکت مورد رسیدگی حسابرس، عبارت است از نسبت جمع بدهی‌ها به جمع دارایی‌ها

OE = مالکیت سهامداران عمده عبارت است از درصد سهام متعلق به سهامداران عمده در ترکیب سهامداران شرکت مورد رسیدگی حسابرس

Loss = زیان خالص، این متغیر یک متغیر مصنوعی با مقدار یک و صفر است. اگر شرکت زیان ده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر در نظر گرفته می‌شود.

Aud-type = نوع حسابرس، این متغیر یک متغیر مصنوعی با مقدار یک و صفر است. هرگاه حسابرس سازمان حسابرسی باشد مقدار آن یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته می‌شود.

لازم به توضیح است که به غیر از متغیر خودشیفتگی، بقیه متغیرها، متغیرهای کنترل هستند. این متغیرها در پژوهش‌های قبلی از جمله پژوهش چو^۴ و همکاران (۲۰۲۱) و سیمپاری و بنی‌مهد (۱۳۹۷) استفاده شده است.

یافته‌ها

آمار توصیفی

آمار توصیفی داده‌های پژوهش در جدول ۲ ارائه شده است. این جدول میانگین و میانه متغیرهای کمی پژوهش را نشان می‌دهد. نزدیک بودن میانه و میانگین متغیرها نشان دهنده نرمال بودن متغیرها است. این جدول نشان می‌دهد که میانگین خودشیفتگی حسابرس برابر ۱۰/۰۰۸۹ و حداقل آن ۸/۱۱ و حداکثر آن برابر ۱۱/۶۶ است. متوسط ریسک مالی شرکت‌ها برابر ۴۱ درصد است. نمودار ۱ تغییرات مدیریت سود در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۰ را نشان می‌دهد. این نمودار بیانگر آن است که مدیریت سود تا سال ۱۳۹۶ سیر صعودی و در سال‌های بعد سیر نزولی دارد.

نمودار ۱. میانگین مدیریت سود

جدول ۲. آمار توصیفی

مدیریت سود	اندازه شرکت	ریسک مالی	مالکیت سهامدار عمده	خودشیفتگی حسابرس	
-۰/۰۰۱۸۳	۱۴/۶۸۶۸	۰/۴۱۴۲۰۰	۰/۴۹۹۶	۱۰/۰۰۸۹	میانگین
-۰/۰۰۳۵۲	۱۴/۵۴۲۴	۰/۳۶۴۱۵۰	۰/۵۱	۱۰/۳۷۱۱	میانه
۰/۱۵۶۶۶۴	۱/۳۱۸۸۹	۰/۳۳۸۵۸۴۵	۰/۲۱۹۶۵	۱/۹۸۱۵۲	انحراف معیار
-۰/۰۴۳۸	۱۱/۵۳	۰/۰۰۰	۰/۲۳۶	۸/۱۱	حداقل
۰/۴۷۵۲	۲۰/۴۳	۰/۱۸۶۹	۱/۰۰	۱۱/۶۶	حداکثر
-۰/۰۴۶۸۵	۱۳/۸۲۹۰	۰/۲۰۳۸۹۸	۰/۳۷۰۰	۱۰/۰۶۷۴	چارک اول
۰/۰۴۴۰۹	۱۵/۳۷۰۴	۰/۵۲۳۲۳۴	۰/۶۲۰۵	۱۰/۶۵۷۷	چارک سوم

جدول ۳. آمار توصیفی

سال	تعداد مشاهدات دارای مدیریت سود بالا	تعداد مشاهدات حسابرس دولتی	تعداد مشاهدات زیان گزارش شده
۱۳۹۱	۱۳۴	۱۱۸	۱۲۹
۱۳۹۲	۱۳۰	۱۲۵	۱۲۲
۱۳۹۳	۱۳۷	۱۳۳	۱۳۳
۱۳۹۴	۱۳۲	۱۲۹	۱۳۵
۱۳۹۵	۱۳۵	۱۳۲	۱۲۸
۱۳۹۶	۱۳۱	۱۳۲	۱۲۱
۱۳۹۷	۱۳۶	۱۲۹	۱۳۴
۱۳۹۸	۱۳۳	۱۳۰	۱۲۵
۱۳۹۹	۱۳۷	۱۳۲	۱۲۱
۱۴۰۰	۱۳۵	۱۳۰	۱۳۰

آزمون فرضیه

قبل از آزمون فرضیه تحقیق، همبستگی میان متغیرهای توضیحی مدل مورد بررسی قرار می‌گیرد. جدول ۴ همبستگی میان متغیرهای توضیحی مدل پژوهش را نشان می‌دهد. نتایج جدول مذکور بیانگر آن است که بیشترین همبستگی معنی‌دار میان ریسک مالی و مالکیت سهامدار عمده شرکت برابر ۲۷ درصد است. از آنجایی که این مقدار کمتر از ۵۰ درصد می‌باشد، می‌توان گفت که همبستگی حاد میان متغیرهای پژوهش وجود ندارد.

جدول ۴. همبستگی میان متغیرها

نوع حسابرِس	مالکیت سهامدار عمده	زیان خالص	اندازه شرکت	ریسک مالی	خودشیفتگی حسابرِس	
۰/۰۳۴	۰/۰۶۷*	-۰/۰۳۳	۰/۰۴۹	-۰/۰۴۳	۱	خودشیفتگی حسابرِس
-۰/۰۶۲*	۰/۰۰۸	۰/۲۶۸*	-۰/۰۲۴	۱		ریسک مالی
۰/۱۰۴*	-۰/۰۵۱	-۰/۰۰۹	۱			اندازه شرکت
-۰/۰۳۴	-۰/۰۳۶	۱				زیان خالص
۰/۰۶۰*	۱					مالکیت سهامدار عمده
۱						نوع حسابرِس

*معنی داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد

آزمون فرضیه پژوهش بر اساس رگرسیون چندمتغیره لاجستیک باینری انجام شده است. جدول ۵ نتایج آزمون مذکور را نشان می‌دهد. مطابق نتایج این جدول، از آنجا که سطح معنی داری خودشیفتگی حسابرِس برابر ۳ درصد و کمتر از ۵ درصد است، بنابراین می‌توان ادعا نمود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد میان خودشیفتگی حسابرِس و مدیریت سود رابطه ای معنی دار وجود دارد و چون ضریب خودشیفتگی منفی است، می‌توان گفت که این رابطه منفی است. یعنی با افزایش خودشیفتگی حسابرِس، احتمال مدیریت سود توسط مدیریت صاحبکار کاهش می‌یابد. از این رو، فرضیه پژوهش تایید می‌شود. آزمون فرضیه پژوهش نشان داد حسابرسانی که خودشیفته هستند کمتر متقاعد می‌شوند تا کیفیت پایین صورتهای مالی شرکت مورد رسیدگی را بپذیرند. این دسته از حسابرسان تلاش بیشتری می‌نمایند تا اشتباهات حسابداری را شناسایی و بر رفع آن اشتباهات، پافشاری می‌کنند. این موضوع باعث خواهد شد تا مدیریت سود کاهش یابد و در نتیجه کیفیت حسابرسی افزایش پیدا کند. هم چنین این جدول نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، درصد سهام متعلق به سهامدار عمده رابطه ای منفی و معنی دار با مدیریت سود داشته و نوع حسابرِس رابطه ای مثبت و معنی دار با مدیریت سود دارد. یعنی هرگاه موسسات حسابرسی بخش خصوصی، حسابرِس شرکت باشد، مدیریت سود کاهش

می‌یابد. بقیه متغیرهای پژوهش نیز رابطه ای معنی‌دار با مدیریت سود ندارند. هم چنین آماره کای دو مدل برابر ۳۳/۳۹۴ و سطح معنی‌داری آن زیر ۵ درصد و برابر صفر است. این موضوع به این معنی است که نقش متغیرهای توضیحی مدل در تغییر نسبت مدیریت سود با اهمیت و مورد تایید است. هم چنین ضریب تعیین مدل برابر ۴/۱ درصد و درصد پیش بینی مدل نیز برابر ۷۵/۷ درصد و بالا می‌باشد.

جدول ۵. آزمون فرضیه

ضرایب	آماره والد	سطح معنی‌داری	
۰/۶۱۸	۰/۱۵۸	۰/۶۹۱	عرض از مبدا
-۰/۶۹۷	۴/۷۳۲	۰/۰۳۰	خودشیفتگی حسابرس
۰/۰۱۹	۰/۱۲۴	۰/۷۲۵	اندازه شرکت
-۰/۳۴۲	۲/۱۷۸	۰/۱۴۰	ریسک مالی
-۰/۷۷۶	۵/۳۷۷	۰/۰۲۰	مالکیت سهامدار عمده
۰/۶۵۴	۶/۱۲۱	۰/۰۱۳	نوع حسابرس
-۰/۳۲۳	۲/۲۲۱	۰/۱۳۶	زیان خالص
۳۳/۳۹۴	-	۰/۰۰۰	آماره کای دو
ضریب تعیین = ۰/۰۴۱		اثرات صنعت در آزمون فرضیه لحاظ شده است	
درصد پیش‌بینی مدل = ۷۵/۷			

استحکام نتایج

برای بررسی بیشتر و انجام آزمون تکمیلی، مدیریت سود بر اساس مدل جونز تعدیل شده که توسط دجو^{۲۵} و همکاران (۱۹۹۵) ارائه شده، اندازه گیری شد. این مدل به صورت رابطه زیر می‌باشد. متغیرهای این مدل همانند مدل کوتاری^{۲۶} و همکاران (۲۰۰۵) تعریف می‌شوند.

$$TACC_{it} = a_0 + a_1 (\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}) + a_2 PPE_{it} + \varepsilon$$

بعد از محاسبه مدیریت سود، مقادیر بالاتر از چارک سوم (یعنی مدیریت سود بالا) با مقدار یک و غیر از آن با مقدار صفر در نظر گرفته شده است. نتایج آزمون تکمیلی در جدول ۶ آورده شده است. شواهد این جدول نیز نتایج آزمون فرضیه را تایید می‌نماید و

تفاوتی بین نتایج وجود ندارد. به بیان دیگر، خودشیفتگی حسابرِس رابطه ای معنی دار و منفی با مدیریت سود بر اساس هر دو مدل کوتاری^{۲۶} و همکاران (۲۰۰۵) و جونز^{۲۷} تعدیل شده وجود دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون تکمیلی

ضرایب	آماره والد	سطح معنی داری
عرض از مبدا	۰/۴۹۸	۱/۳۳۳
خودشیفتگی حسابرِس	-۰/۱۹۲	۶/۶۳۴
اندازه شرکت	۰/۰۱۶	۰/۰۵۴
ریسک مالی	-۱/۵۳۷	۲/۶۴۸
مالکیت سهامدار عمده	-۰/۱۶۸	۵/۶۲۲
نوع حسابرِس	۰/۵۳۸	۶/۹۹۷
زیان خالص	-۰/۶۳۶	۱/۳۲۴
آماره کای دو	۲۸/۵۹۱	-
ضریب تعیین = ۰/۰۳۵	اثرات صنعت در آزمون فرضیه لحاظ شده است	
درصد پیش بینی مدل = ۷۲/۵		

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش رابطه میان خودشیفتگی حسابرِس و مدیریت سود مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس نتایج این پژوهش، افزایش خودشیفتگی حسابرِس باعث کاهش مدیریت سود می شود. با توجه به مطالب بیان شده، خودشیفتگی حسابرِس آثار متفاوتی بر کیفیت حسابرسی دارد. ویژگی خودشیفتگی در حسابرسان باعث تحمیل نظرات حسابرِس بر مدیریت صاحب کار برای اصلاح حسابها و رفع اشتباهات کشف شده توسط حسابرِس می شود. این موضوع باعث می شود تا خدمات حسابرسی ارائه شده دارای کیفیت بالاتری باشد و ثقل و مدیریت سود سریع تر توسط حسابرِس کشف شود. بر این اساس، می توان استنباط نمود که کیفیت حسابرسی و عملکرد حسابرسان تحت تاثیر ویژگی های شخصیتی آنها می باشد. نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش چو^۴ و همکاران (۲۰۲۱) همسو می باشد، مطابق نتایج پژوهش آنها ویژگی خودشیفتگی شرکای حسابرسی رابطه مثبت و معنی داری

با کیفیت حسابرسی دارد. همچنین، نتایج این پژوهش با پژوهش کرچوفز^{۱۵} و همکاران (۲۰۲۲) هم راستا می‌باشد، آنها به این نتیجه رسیدند که شرکای حسابرسی خودشیفته‌تر، خدمات حسابرسی را با کیفیت بالاتر انجام می‌دهند. مضافاً این که یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش تاکادا^۷ و همکاران (۲۰۲۱) نیز مطابقت دارد. آن‌ها نشان دادند خودشیفتگی شریک حسابرسی، تاثیری کاهنده بر مدیریت سود واحد تجاری دارد.

از آنجا که کیفیت گزارشگری مالی به کیفیت حسابرسی وابسته است، از این رو بر اساس شواهد این پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت که کیفیت گزارشگری مالی علاوه بر ارتباط با ویژگی رفتاری مدیران شرکت‌ها به خصوصیات رفتاری حساب‌رسان نیز وابسته است. بر اساس یافته‌های این پژوهش ویژگی‌های رفتاری حساب‌رسان با تاثیر بر کار آن‌ها و کیفیت حسابرسی باعث کشف بهتر تقلب و کاهش مدیریت سود می‌شود لذا می‌توان نتیجه گرفت که این حرفه به شدت متأثر از ویژگی‌های خلقی و رفتاری حساب‌رسان است. این موضوع می‌تواند ما را در درک بهتر رفتار حساب‌رسان کمک نماید.

شواهد این پژوهش درک دانشجویان و استادان حسابداری و حسابرسی را از نقش ویژگی‌های روانشناختی شرکای حسابرسی در کیفیت کار آن‌ها و در نتیجه در کشف تقلب و کاهش مدیریت سود آگاه می‌نماید. همچنین یافته‌های این پژوهش می‌تواند اطلاعات سودمندی را در اختیار سیاست‌گذاران حرفه حسابرسی قرار دهد. از این رو، پیشنهاد کاربردی این پژوهش به مقررات‌گذاران و سیاست‌گذاران حرفه حسابرسی آن است تا با بررسی ویژگی‌های روانشناختی حساب‌رسان، برنامه ریزی لازم به منظور ارتقای کیفیت حسابرسی و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی را فراهم آورند.

یادداشتها:

1. Weiss	2. Akers
3. Amernic & Craig	4. Chou
5. Donnelly	6. Byrne & Worthy
7. Takada	8. Ackerman & Donnellan
9. Putra & Setiawan	10. Tarus & Korir
11. Chen	12. Francis
13. Samagaio and Felício	14. Pieper
15. Cameran	16. Kerckhofs
17. Johnson	18. Janssen

19. Church	20. Nevetica
21. Ronan and Luiz	22. Zweigenhaft and Marlowe
23. Jorgenson	24. Ham
25. Dechow	26. Kothari
27. Jonse	

منابع

- احمدزاده، طه و خیراللهی، فرشید و شاه‌ویسی، فرهاد و طاهرآبادی، علی اصغر. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ابعاد شخصیتی و نوع جنسیت با رفتارهای کاهنده کیفیت حسابرسی، *حسابداری سلامت*، ۶(۲)، ۱-۲۳.
- اسکو، وحید و جمالی، رضا. (۱۴۰۲). تاثیر توانایی مدیریت بر ارتباط بین کیفیت حسابرسی و مدیریت سود، *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، ۷(۸۸)، ۴۶۵-۴۷۴.
- بذرافشان، وجیهه و بذرافشان، آمنه و صالحی، مهدی. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیران بر کیفیت گزارشگری مالی، *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۵(۴)، ۴۵۷-۴۷۸.
- تقوی، مهدی و جبارزاده کنگرلویی، سعید و خدایاریگانه، سعید. (۱۳۸۹). تبیین رابطه هزینه‌های نمایندگی و ارزش شرکت با مدیریت سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، *مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار (مدیریت پرتفوی)*، ۱۳۳-۱۰۹، (۳)۱.
- خردیار، سینا و نواند ساریخانیکلو، بهروز و آزادی، کیهان و اوشک سرائی، مریم. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر تعارض حسابرس با نقش واسطه ای جنسیت در ایران، *مجله سلامت و بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اردبیل*، ۱۲(۳)، ۴۴۵-۴۵۷.
- رحمانی، هژار و طالب نیا، قدرت اله. (۱۳۹۲). رابطه بین نوع حسابرس و نوع گزارش حسابرس با شاخص مدیریت سود، *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)*، ۵(۱۹)، ۲۳-۴۲.
- سعدی گراغانی، مسلم و ناصری، احمد. (۱۳۹۶). تفاوت فردی و قضاوت حرفه ای حسابرس، *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و*

- حسابرسی)، ۹(۳۶)، ۱۱۱-۱۳۰.
- سمیاری، مریم و بنی مهد، بهمین. (۱۳۹۷). بیش اعتمادی مدیریت صاحبکار و اظهارنظر غیرمقبول حسابرس، پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۲۹(۸)، ۱۳۵-۱۵۶.
- صفرزاده، محمدحسین و سجادی، سیدحسین و شعبانی، محیا. (۱۳۹۹). تأثیر تیپ شخصیتی بر کیفیت حسابرسی (مطالعه موردی: حسابرسان دیوان محاسبات ایران)، دوفصلنامه علمی حسابداری دولتی، ۶(۲)، ۱۴۵-۱۵۴.
- علی زادگان، لیلا و صمدی لرگانی، محمود و ایمنی، محسن. (۱۴۰۱). تأثیر تیپ شخصیتی و اخلاق حرفه‌ای بر توانایی حسابرسان در کشف تقلب با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده با نقش تردید حرفه‌ای. فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، ۱۴(۵۴)، ۴۹-۷۸.
- علوی، معصومه و یعقوب نژاد، احمد و محمدی نوده، فاضل. (۱۳۹۸). ویژگی‌های مؤسسه حسابرسی و مدیریت سود تعهدی و واقعی. پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی (پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی)، ۱۱(۴۴)، ۲۳-۵۸.
- غلامرضایی، محسن و حسنی، محمد. (۱۳۹۸). تأثیر اختلالات شخصیت بر تردید حرفه‌ای حسابرسان مستقل، دانش حسابداری، شماره ۳۷، ۴۳-۷۶.
- کریمی، غلامرضا و بذرافشان، آمنه و محمدی، امیر. (۱۳۹۰). بررسی رابطه بین دوره تصدی حسابرس و مدیریت سود، دانش حسابداری، ۲(۴)، ۶۵-۸۲.
- لطفی جو، نشمین و بنی مهد، بهمین و وکیلی فرد، حمیدرضا. (۱۴۰۲). خودشیفتگی حسابرس و اظهارنظر مقبول حسابرسی، پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۳(۱۱)، ۶۴-۸۱.
- مرادزاده فرد، مهدی و ناظمی اردکانی، مهدی و غلامی، رضا و فرزانی، حجت اله. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین مالکیت نهادی سهام و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۶(۵۵)، ۸۵-۹۸.
- منصورزارع، مینو و بنی مهد، بهمین و وکیلی فرد، حمیدرضا و رهنمای رودپشتی، فریدون. (۱۳۹۵). نقش خودشیفتگی در تمایل به مدیریت سود. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۱۰(۳۸)، ۱-۲۴.

نادری، سپیده و بنی طالبی دهکردی، بهاره و غضنفری، احمد. (۱۳۹۵). تأثیر تیپ‌های شخصیتی بر محتوای گزارش حسابرسی. A، B، C و D؛ دانش حسابداری و

حسابرسی مدیریت. ۵ (۲۰). ۷۱-۸۶

- Ackerman R. A., Donnellan M. B. (2013). Evaluating self-report measures of narcissistic entitlement. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 35, 460-474.
- Ahmadzadeh, T. kheirollahi, F. Shahveisi, F. Taherabadi, A. A. (20۱۹). Investigating the relationship between personality dimensions and gender with reduced audit quality behaviors. *Journal of Health Accounting*, 6(2), ۱-۲۳. [in Persian].
- Akers, M., Giacomino, D.E., Webber, J., (2014) Narcissism in public accounting firms, *Accounting and Finance Research*. 3(3) :1-19, DOI:10.5430/afr.v3n3p170
- Alavi, M. Yaqubnejad, A. Mohammadi Nodeh, F. (2018). Characteristics of the audit firms and accrual and actual earnings management. *Financial Accounting and Auditing Research*, 11(44), 23-58. [in Persian].
- Alizadeh Gan, L. Samadi Largani, M. Imni, M. (2023). The effect of personality type and professional ethics on auditors' ability to detect fraud using the theory of planned behavior with the role of professional skepticism. *Financial Accounting and Audit Research Quarterly*, 14(54), 49-78. [in Persian].
- Amernic, J., & Craig, R. (2010). Accounting as a Facilitator of Extreme Narcissism. *Journal of Business Ethics*, 96(1), 79-93. Dpi:10.107/s10551-010-0450-0.
- Bazrafshan. V, Bazrafshan. A, Salehi. M. (20۱7). Investigating the influence of managers' narcissism on financial reporting quality. *Journal of Accounting and Auditing Reviews* .25(4)۴۵۷-۴۷۸. [in Persian].
- Byrne, K.A., Worthy D.A., (2013) Do narcissists make better decisions? An investigation of narcissism and dynamic decision-making performance, personality and individual differences, Vol.55(2): 112-117, <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.02.0204>
- Cameran, M., Campa, D., & Francis, J. (2022). The relative importance of auditor characteristics versus client factors in explaining audit outcomes. *Journal of Accounting, Auditing and Finance*, 37(4), 751-756.
- Chen, Y., Wang, K., Liu, S., (2023). How personality traits and professional skepticism affect auditor quality? A quantitative model, *Sustainability* 2023, 15(2), 1547; <https://doi.org/10.3390/su15021547>

- Chou, T. K., Pittman, J. A., & Zhuang, Z. (2021). The Importance of partner narcissism to audit quality: Evidence from Taiwan. *The Accounting Review*, 96(6), 103-127.
- Church, B. K., Dai, N. T., Kuang, X., & Liu, X. (2020). The Role of auditor narcissism in auditor-client negotiations: Evidence from China. *Contemporary Accounting Research*, 37(3), 1756-1787.
- Dechow, P. M., Sloan, R., and Sweeney, (1995). Detecting earnings management". *The Accounting Review*. 70, pp.193-225.
- Donnelly, D. P., Quirin, J. J., & O'Bryan, D. (2003). Auditor acceptance of dysfunctional audit behavior: An explanatory model using auditors' personal characteristics. *Behavioral Research in Accounting*, 15(1), 87-110.
- Francis, J.R., (2023) Going big, going small: A perspective on strategies for researching audit quality, *The British Accounting Review*, Vol.55, 101167, <https://doi.org/10.1016/j.bar.2022.101167>
- Gholamrezaei, Mohsen. Hosni, Mohammad. (2018). The effect of personality disorders on the professional skepticism of independent auditors, *Accounting Knowledge*, No. 37, 43-76. [in Persian].
- Ham, C., N. Seybert, and S. Wang. 2018. Narcissism is a bad sign: CEO signature size, investment, and performance. *Review of Accounting Studies*. 23 (1): 234-264. <https://doi.org/10.1007/s11142-017-9427-x>
- Healy, P.M., & Wahlen, J.M., (1999), A review of the earnings management literature and its implications for standard setting, *Accounting Horizons*, 13, 365-383.
- Janssen, S., Hardies, K., Vanstraelen, A., & Zhems, K. M. (2021). Auditors' professional skepticism: Traits, behavioral intentions, and actions. (working paper)
- Johnson, E.N., Lowe. D.J. Reckers, P.M., (2021). The influence of auditor narcissism and moral disengagement on risk assessments of a narcissistic client CFO , *Journal of Accounting and Public Policy* , Vol. 40(4): 84-109 ,
- Jorgenson, D. O. (1977). Signature size and dominance: A brief note. *Journal of Psychology*, 97, 269-270.
- Karmi, G. Bazarafshan, A. Mohammadi, A. (2010). Investigating the relationship between auditor tenure and profit management, *Accounting Knowledge*, 2(4), 65-82. [in Persian].
- Kerckhofs, L., Vandenhaute, M., Hardies, K., (2022) Partner narcissism in a private market setting: Consequences for audit reporting decisions and audit pricing , available at

<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4236397>.

- Khurdiar, S., Nebavand Sarikhan Biglo, B. Azadi, K. Ushak Sarai, M. (2020). Investigating the effect of personality traits on the auditor's conflict with the mediating role of gender in Iran. *Journal of Ardabil Health and Health*. 12(3), 445-457. [in Persian].
- Kothari, S., A. Leone, & C. Wasley (2005) Performance matched discretionary accrual measures. *Journal of Accounting & Economics*, Vol. 39(1): 163-197.
- Mansourzare, M. Banimahd, B. Vakilifred, H. Rahnamaye Rudpashti, F. (2015). The role of narcissism in the tendency to manage earnings. *Accounting Experimental Researches*, 10(38). 1-24. [in Persian].
- Moradzadehfard, M. Nazimi Ardakani, M. Gholami, R. Farzani, H. (2008). Investigating the relationship between institutional ownership of shares and Earnings management in companies listed on the Tehran Stock Exchange, *Accounting and Auditing Reviews*, 16(55), 85-98. [in Persian].
- Naderi, S. Bani Talebi Dehkordi, B. Ghazanfari, A. (2015). The influence of personality types on the content of the audit report. A, B, C and D; *Knowledge of Management Accounting and Auditing*. 5(20). 71-86. [in Persian].
- Neveicka, B., M. Baas, and F. Ten Velden. 2016. The Bright Side of Threatened Narcissism: Improved Performance Following Ego Threat. *Journal of Personality*, 84 (6): 809-823. <https://doi.org/10.1111/jopy.12223>
- Pieper, L. (2022). The Effects of personality on skills and job performance of experienced auditors. Working Paper: Maastricht University.
- Putra, A.A. and Setiawan, D. (2024), "Do CEO characteristics affect earnings management?", *Corporate Governance*, Vol. Ahead-of-Print No. Ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/CG-02-2023-0078>.
- Rahmani, H. Talebnia, Q. (2012). The relationship between the type of audit firm and auditor's report with the earnings management, *Financial Accounting and Auditing Research*, 5(19), 23-42. [in Persian].
- Ronan R.M., Luiz, A., (2020) Relationship between dark triad personality traits and professional skepticism among independent auditors. *Revista de Educação e Pesquisa em Contabilidade*. Vol. 14 I (4) 480-500.
- Salehi, M., Dalwai, T. and Arianpoor, A. (2023) The Impact of

- narcissism, self-confidence and auditor's characteristics on audit report readability, *Arab Gulf Journal of Scientific Research*, Vol. 41 No. 2, pp. 202-223. <https://doi.org/10.1108/AGJSR-08-2022-0152>.
- Saadi. Garaghani. M. Naseri, A. (2016). Individual difference and auditor's professional judgment, *Financial Accounting and Auditing Research*, 9(36), 111-130. [in Persian].
- Safarzadeh, M. H. Sajjadi, S. H. Shabani, M. (2019). The effect of personality type on audit quality (Case Study: Auditors of Government Accountability Office), *Public Accounting Bi-Quarterly*, 6(2), 145-154. [in Persian].
- Samagaio, A., Felício, T., (2022) The Influence of the auditor's personality in audit quality, *Journal of Business Research* و Vol. 141(5): 794-807
- Simyari, M. Banimahd, B. (2017). Overconfidence of the client's management and the auditor's qualified audit report, *Experimental Accounting Research*, 29(8), 135-156. [in Persian].
- Skou. Vahid, Jamali. Reza..(2019). The Effect of management ability on the relationship between audit quality and earnings management. *Journal of New Research Approaches in Management and Accounting* و (88)، ۴۷۴-۴۶۵. [in Persian].
- Takada, T., Lau, D., Casterella, J.R., Wong, N., (2021) There is no 'I' in team: An analysis of audit partner narcissism from the team aspect, *International Journal of Auditing*, 25(3), 751-768. <https://doi.org/10.1111/ijau.12247>
- Taghavi. M. Jabarzadeh Kangerloi. S. khadayar Yegane.S.(2009). Explaining the relationship between agency costs and firm culture with earnings management in companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Engineering and Portfolio Management*. 1(3)، ۱۰۹-۱۳۳. [in Persian].
- Tarus, D.K. and Korir, F.J. (2023), Does CEO narcissism matter? An examination of the relationship between board structure and earnings management in Kenya, *PSU Research Review*, Vol. Ahead-of-Print No. Ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/PRR-07-2022-0089>
- Weiss, B., Campbell, W. K., Lynam, D. R., & Miller, J. D. (2019). Atrifurcated model of narcissism: On the pivotal role of trait antagonism. In the *Handbook of Antagonism* (pp. 221–235). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-814627-9.00015-3>.
- Zweigenhaft, R. L., & Marlowe, D. (1973). Signature size: Studies in expressive movement. *Consulting and Clinical Psychology*, 40(3), 469–473.